

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 214/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Bartoš, s. r. o., Martina Granca 3, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Bartoš, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 56 Ek 1312/2020 z 26. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako povinný v exekučnom konaní podal na okresnom súde návrh na zastavenie exekúcie (vedenej pre vymoženie sumy 289,30 eur s príslušenstvom) podľa § 61k ods. 1 písm. a) a d) Exekučného poriadku. Dôvodil tým, že pohľadávka oprávneného zanikla jednostranným započítaním ešte pred začatím exekučného konania, pričom oprávnený si oznámenie o zápočte prevzal 22. augusta 2020. Tvrdil, že má voči oprávnenému pohľadávku vo výške 2 608,80 eur priznanú rozhodcovským uznesením č. k. RD/90/2018 z 31. mája 2018 a potvrdenú rozhodcovským rozsudkom č. k. RD/90/2018 z 21. septembra 2019, ktorým *ad hoc* rozhodca rozhodcovského súdu [REDACTED] rozhodol, že oprávnený ako žalovaný je povinný uhradiť rozhodcovský poplatok v sume 2 608,80 eur v prospech oprávnenej osoby, ktorou je sťažovateľ. Oprávnený poprel existenciu uvedenej

pohľadávky z dôvodu jej rozporu so všeobecne záväznými právnymi predpismi a z dôvodu nezákonnosti samotného rozhodcovského konania. Na príslušnom Okresnom súde Bratislava V preto inicioval konanie o nedostatku právomoci rozhodcovského súdu podľa § 21 ods. 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 244/2002 Z. z.“), ktoré je vedené pod sp. zn. 29 Cr 31/2018, konanie o zrušení meritórneho rozhodcovského rozsudku s návrhom na odklad vykonateľnosti, ktoré je vedené pod sp. zn. 29 Cr 32/2018, a konanie o zrušení rozhodcovského rozsudku o trovách s návrhom na odklad vykonateľnosti, ktoré je vedené pod sp. zn. 29 Cr 16/2019.

3. Návrh sťažovateľa na zastavenie exekúcie okresný súd uznesením z 13. decembra 2021 zamietol. Proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci. Sudca okresného súdu sťažnosť sťažovateľa napadnutým uznesením zamietol. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že pohľadávka sťažovateľa, ktorú si započítal, nie je judikovaná, a keďže oprávnený popiera existenciu pohľadávky, prihliadnuc na všetky okolnosti vyplývajúce zo samotného rozhodcovského konania (namietaná platnosť rozhodcovskej zmluvy, nedostatok právomoci rozhodcovského súdu, vydanie rozhodcovského uznesenia na rozhodcovský poplatok a následne vydanie rozhodcovského rozsudku na totožný rozhodcovský poplatok), ktoré sú predmetom troch konaní na Okresnom súde Bratislava V, musí konštatovať, že nie sú splnené predpoklady na zánik pohľadávky započítaním, pretože pohľadávka, ktorú si sťažovateľ započítal, neexistuje, resp. je sporná.

4. Okresný súd ozrejmil, že uznesením č. k. 46 Ek 1496/2018 z 11. októbra 2019 v spojení s uznesením sp. zn. 46 Ek 1496/2018 z 8. júla 2020 bola právoplatne zastavená exekúcia, v ktorej sa sťažovateľ ako oprávnený domáhal vymoženia pohľadávky od oprávneného ako povinného na základe exekučného titulu – rozhodcovského uznesenia vydaného *ad hoc* rozhodcom [REDACTED], pre nedostatok formy rozhodnutia, ktorým bol priznaný rozhodcovský poplatok. Preskúmaním uvedeného konania okresný súd zistil, že v danej veci rozhodol exekučný súd meritórne, keď skonštatoval, že exekučný titul nie je vykonateľný. Tento nedostatok sťažovateľ „odstránil“ tým, že na totožný rozhodcovský poplatok vydal 21. júna 2019 rozhodcovský rozsudok, na ktorý však vzhľadom na jeho nulitosť nemožno prihliadať. Tento nový, resp. ďalší rozhodcovský rozsudok vydal rozhodcovský súd z vlastnej iniciatívy. V tomto smere okresný súd neprijal argumentáciu rozhodcovského súdu v bode 2 odôvodnenia rozhodcovského rozsudku, že tak urobil z dôvodu požiadavky okresného súdu, pretože na taký postup žiadneho z účastníkov konania nevyzval, a teda zo strany sťažovateľa išlo o nepravdivé a zavádzajúce tvrdenie. Skončením rozhodcovského konania vydaním rozhodcovského rozsudku vo veci samej bol naplnený jeho účel, čím došlo k zániku funkcie rozhodcu, a tým aj k zániku oprávnenia rozhodovať spor v rozhodcovskom konaní, čo predstavuje tzv. doktrínu *functus officio*, ktorá je nerozlučne spätá s princípom *res iudicata*. Podľa názoru okresného súdu je preto neprípustné, aby rozhodca po zániku funkcie vyvíjal akúkoľvek aktivitu v rámci rozhodcovského konania. Aj keď § 34 ods. 4 zákona č. 244/2002 Z. z. pripúšťa rozhodnúť o trovách konania aj samostatným rozhodcovským rozsudkom po vydaní rozhodcovského rozsudku vo veci samej, podľa názoru okresného súdu tak nemôže urobiť kedykoľvek, dokonca s takým veľkým časovým odstupom ako v prejednávanej veci, ale má tak urobiť v primeranej časovej nadväznosti. Poukázal tiež na § 36 zákona č. 244/2002 Z. z., ktorý pripúšťa vydanie opravy rozhodcovského rozsudku len v zákonom stanovenej lehote 60 dní od jeho právoplatnosti.

Pokiaľ bol rozhodcovský rozsudok o trovách vydaný až po uplynutí roka od vydania rozhodcovského rozsudku vo veci samej, rozhodca už nebol oprávnený na jeho vydanie a ide tak o nulitný právny akt. Iba ako paralelu dodal, že ani súdy ako orgány verejnej moci nemôžu dodatočne dovyrubovať súdne poplatky, a tým dodatočne rozhodovať o trovách konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ považuje napadnuté rozhodnutie okresného súdu, ktorým odmietol zápočet jeho pohľadávky, za nezákonné, svojvoľné, reštriktívne a odporujúce zákonu č. 244/2002 Z. z., ako aj Exekučnému poriadku. Exekučný súd sa náležite nevysporiadal s námietkami sťažovateľa o nesprávnosti posúdenia veci a bez racionálnych dôvodov odmietol jeho argumentáciu, čím mu nedal priestor na uplatnenie jeho procesných práv. V danej veci neexistovali žiadne dôvody na vyhlásenie, že sťažovateľ nedisponuje exekučným titulom vhodným na zápočet pohľadávok, ani na vyhlásenie, že vykonaný zápočet je nulitným právnym aktom, ktorý nemôže exekučný súd uznať.

6. V tomto smere namieta, že § 34 ods. 4 zákona č. 244/2002 neuvádza žiadne časové obmedzenie toho, dokedy môže rozhodcovský súd vydať samostatný rozhodcovský rozsudok o trovách rozhodcovského konania. Aj zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov uvádza, že poplatok alebo doplatok poplatku nemožno vyrubiť po uplynutí troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom sa stal splatným. Rozhodcovský rozsudok o rozhodcovskom poplatku bol vydaný v trojročnej lehote, a preto je názor exekučného súdu nesprávny. Uvedené nemôže byť dôvodom na označenie rozhodcovského rozsudku za nulitné rozhodnutie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením, ktoré sťažovateľ považuje za nepreskúmateľné z dôvodu arbitrárneho postoja okresného súdu k jeho návrhom a argumentom. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym posúdením jeho veci, v čom vidí porušenie svojich práv. Predostiera vlastný pohľad na vec a od ústavného súdu očakáva prehodnotenie záveru, ku ktorému dospel okresný súd.

8. Na základe doterajšej judikatúry ústavného súdu je potrebné konštatovať, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie. Aj vo výkone rozhodnutia alebo v súdnej exekúcii sa musí každému zaručiť prístup k súdnej ochrane, ak splní predpoklady ustanovené zákonom. K naplneniu záruk na prístup k súdnej ochrane v zmysle už uvedeného článku ústavy dochádza až vtedy, keď uplatnené právo je efektívne vykonané. Efektívnosť výkonu tohto základného práva vyžaduje, aby všeobecný súd konal objektívne, vylúčil náhodné alebo svojvoľné uplatnenie zákonných možností na rozhodnutie, a ak prijme konečné rozhodnutie, vychádzal z toho, čo objektívne zistil. Preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby účastníkom exekučného konania zabezpečili taký prístup

k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností (m. m. III. ÚS 378/2018).

9. Vzhľadom na podstatu argumentácie sťažovateľa je potrebné tiež pripomenúť, že ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

10. V zmysle judikatúry ústavného súdu, ako aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva právo na spravodlivý proces vyžaduje, aby rozhodnutia súdu boli zdôvodnené a presvedčivé. Odôvodnenie rozhodnutia je aj zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny. Presvedčivosť odôvodnenia umožňuje aj všeobecná kontrola verejnosti.

10.1. Ústavný súd v postoji k odôvodneniu súdneho rozhodnutia ako integrálneho prvku základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ľudského práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prevzal koncepciu z case-law Európskeho súdu pre ľudské práva (k tomu napr. rozsudok Garcia Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999). Otázku, či všeobecný súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Podstatnou požiadavkou na súdne rozhodnutie súladné s čl. 6 ods. 1 dohovoru je, aby súd riadne odôvodnil argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci.

11. Tieto východiská bol povinný okresný súd dodržiavať a premietnuť ich do odôvodnenia napadnutého uznesenia. Úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti bolo preto posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či nie je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená. Len pre doplnenie ústavný súd dodáva, že v uvedenom konaní nie je jeho úlohou a ani v jeho kompetencii podávať výklad relevantných právnych predpisov (§ 61e Exekučného poriadku, resp. zákona č. 244/2002 Z. z.) alebo nahrádzať právny názor okresného súdu svojom vlastným, ale posúdiť, či odôvodnenie podané okresným súdom v danej veci v napadnutom uznesení obstojí v skúške jeho ústavnoprávnej udržateľnosti.

12. Po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu musí ústavný súd uviesť, že s námietkou sťažovateľa o údajnej nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia sa nie je možné stotožniť. Okresný súd pomerne vyčerpávajúco zdôvodnil svoj záver o tom, prečo nie je možné v danom prípade prihliadať na jednostranné započítanie pohľadávky sťažovateľa a primerane reagoval aj na jeho námietky. Dôkladne sa pritom zaoberal relevantnou právnou úpravou

a jej vývojom, ako aj tým, čo sa sledovalo jej zmenou. Uznal, že započítanie vzájomných pohľadávok je hmotným právom uznaný spôsob zániku záväzkov za splnenia všetkých podmienok stanovených zákonom. Súčasne však prihliadal aj na účel exekučného konania, ktorým je nútené uskutočnenie výkonu príslušného vykonateľného rozhodnutia, a to čo najskôr, keďže právo už bolo judikované. Preto, aby mohlo dôjsť k platnému zániku pohľadávky započítaním realizovaným pred začatím exekučného konania, muselo by ísť o pohľadávku, pokiaľ táto nie je judikovaná, ktorú protistrana nepopiera (uznáva). Započítací prejav sám osebe nespôsobuje preukázanie zániku pohľadávky a exekučný súd musí mať s dostatočnou istotou preukázanú existenciu pohľadávky oproti pohľadávke, ktorá sa nútene vykonáva. Tento predpoklad nemal okresný súd v prejednávanej veci splnený, pričom následne ozrejmil dôvody, ktoré ho viedli k zamietnutiu návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie (body 3 a 4 tohto uznesenia). V takýchto okolnostiach, keď skutočne nie je možné bez odstraňovania vážnych pochybností dospieť k záveru, že pohľadávka sťažovateľa, ktorá smerovala k započítaniu, je daná, by bolo v rozpore so zámerom zákonodarcu v exekúcii prihliadnúť na účinky započítania. V tejto súvislosti ústavný súd opätovne pripomína, že zámerom zákonodarcu bolo zrýchliť exekučné konanie a zásadne neriešiť v jeho rámci dôvodnosť pohľadávok uplatňovaných na započítanie.

13. V obdobnej veci už ústavný súd uviedol, že by malo ísť o jednoznačné prípady započítania, pretože záver exekučného súdu (proti ktorému nie je prístupný riadny opravný prostriedok) o tom, že došlo k započítaniu, má závažný (nereparovateľný) dopad na oprávneného z exekučného titulu (vo vzťahu k povinnému takýto dopad je zmiernovaný možnosťou následného uplatňovania vydania bezdôvodného obohatenia). Toto napätie medzi protichodnými záujmami oboch strán, kde tvrdsie právne dôsledky zaťažujú oprávneného než povinného, preto treba starostlivo vyvažovať (III. ÚS 359/2020).

14. Podstatnejšie z hľadiska namietaných práv sťažovateľa je, že § 61e Exekučného poriadku nemá vplyv na platnosť kompenzačného prejavu. Z dôvodovej správy k novele Exekučného poriadku vykonanej zákonom č. 2/2017 Z. z. zavádzajúcej dané ustanovenie vyplýva, že samotný zákonodarca rozlišuje hmotnoprávne účinky a procesnoprávne účinky jednostranného započítania (podobné rozlišovanie možno vnímať aj pri iných inštitútoch v exekúcii). Podľa dôvodovej správy sa uvedený § 61e Exekučného poriadku orientuje len na procesné následky. Nedotýka sa teda hmotnoprávnych dôsledkov, čo zákonodarca vyjadruje slovami, že sa na jednostranný zápočet „prihliadne“, resp. „neprihliadne“ pre účely exekučného konania. Z takéhoto riešenia potom vyplýva, že ak sa uskutoční zápočet, na ktorý sa z procesného hľadiska neprihliadne, následne si môže povinný uplatňovať v osobitnom súdnom konaní nárok na vydanie toho, o čo sa oprávnený bezdôvodne obohatil (pokiaľ samotný oprávnený neuzná, že k započítaniu došlo oprávnene, a napr. zoberie návrh na vykonanie exekúcie späť alebo so započítaním vyjadrí výslovný súhlas, na základe čoho už viac nepôjde o jednostranný zápočet, ale naň bude možné v exekučnom konaní prihliadnúť). Nie je tiež vylúčená zodpovednosť oprávneného za škodu spôsobenú protiprávnym konaním (podaním návrhu na vykonanie exekúcie, resp. nepodaním návrhu na zastavenie exekúcie po zániku pohľadávky). Tieto inštitúty má na ochranu svojich práv k dispozícii i sťažovateľ.

15. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že argumentácia okresného súdu vzťahujúca sa na dôvodnosť zamietnutia návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie zodpovedá príslušným ustanoveniam Exekučného poriadku. Okresný súd neposudzoval dôvodnosť nároku sťažovateľa

na rozhodcovský poplatok, ale posudzoval len splnenie predpokladov na zánik pohľadávky započítaním, pričom v napadnutom uznesení jednoznačne uviedol a odôvodnil, že započítanie pohľadávky zo strany sťažovateľa „neuznal“ pre samotnú spornosť tejto sťažovateľom predloženej pohľadávky na započítanie. Z namietaného uznesenia okresného súdu tak nevyplýva svojvôľa alebo taká interpretácia vo veci aplikovaných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

16. Ústavný súd preto konštatuje, že v odôvodnení napadnutého uznesenia nevhliadol nedostatky, ktoré by ho oprávňovali k vysloveniu záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 5. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu